

Komprese obrazů

Václav Hlaváč

České vysoké učení technické v Praze
Fakulta elektrotechnická, katedra kybernetiky
Centrum strojového vnímání

<http://cmp.felk.cvut.cz/~hlavac>, hlavac@fel.cvut.cz

Poděkování: Tomáš Svoboda, Jan Kybic

Osnova přednášky:

- ◆ Komprese 1D dat vs. obrazů.
- ◆ Redundance a irrelevance.
- ◆ Schéma komprese obrazu.
- ◆ Optimální kódování.
- ◆ Entropie a komprese.
- ◆ Prediktivní a transformační komprese.

Kompresa obrazů, úvod

- ◆ **Cíl:** Zmenšení množství dat potřebných k reprezentaci obrazu. Spotřebované množství paměti se měří například v bitech.
  - ◆ **Použití:** Pro přenos a uchování dat.
  - ◆ **Proč se liší komprese 2D obrazů od komprese 1D dat?**
-
- ◆ Digitalizovaný obraz se chápe jako dvojrozměrná struktura (matice) náhodných vzorků.
  - ◆ Matematicky řečeno: Cílem je převést matici jasů (nebo 3 matice s barevnými složkami) do jiné reprezentace, v níž jsou obrazová data méně statisticky závislá (zhruba řečeno, méně korelovaná).

Proč je možná komprese obrazů?

- ◆ Obrazy nejsou náhodné. Nejsou většinou pouze náhodným šumem.
- ◆ V obrazech je nadbytečnost (redundance). Hodnotu obrazové funkce lze z hodnot v okolí předpovídat.
- ◆ Hodnoty obrazové funkce nejsou rozděleny rovnoměrně.
- ◆ Mezi hodnotami obrazové jsou plošné závislosti (korelace), velmi často se projevují lokálně, někdy i globálně (např. u některých textur).
- ◆ U barevných obrazů jsou mezi jejich jednotlivými barevnými kanály statistické závislosti.
- ◆ Ne všechny detaily jsou v obrazech potřebné, když je bude pozorovat člověk. Vizualní subsystém člověka mnohé detaily není schopen vnímat.

Možné čtení

- ◆ Anil Jain: “Fundamentals of Digital Image Processing”, 1989.
- ◆ M. Sonka, V. Hlaváč, R. Boyle R.: “Image Processing, Analysis, and Machine Vision”, 2007.
- ◆ T. Svoboda, J. Kybic, V. Hlaváč: “Image Processing, Analysis, and Machine Vision, A MATLAB Companion”, 2007.
<http://visionbook.felk.cvut.cz>

Snížení rozlišení

- ◆ Snížení prostorového rozlišení obrazu.
- ◆ Jednoduchá, ztrátová metoda komprese, která se obvykle hodí pro web nebo zobrazování na monitoru s omezeným prostorovým rozlišením.
- ◆ Lze vylepšit pokročilejší interpolací, např. pomocí B-splajnů.

Snížení rozlišení, příklad (1)

Original size, 3456 × 5184, 859 kB (stored as JPEG with quality 75).

Snížení rozlišení, příklad (2)

Downsampled $2\times$, 1728×2592 , 237 kB.

Snížení rozlišení, příklad (3)

Downsampled 4×, 864 × 1296, 75 kB.

Snížení rozlišení, příklad (4)

Downsampled 8×, 432 × 648, 27 kB.

Snížení rozlišení, příklad (5)

Downsampled $8\times$, 216×324 , 10 kB.

Snížení rozlišení, příklad (6)

Downsampled $8\times$, 216×324 , 10 kB, bicubic interpolation.

Snížení rozlišení, příklad (7)

Downsampled $16\times$, 108×162 , 4.2 kB.

Snížení rozlišení, příklad (8)

Downsampled $16\times$, 108×162 , 4.2 kB, bicubic interpolation.

Redundance a irelevance

◆ Redundance v kódování

- Základní princip: častěji se opakující symbol se kóduje kratším kódovým slovem.
- Optimální kódování: Huffmanovo a aritmetické kódování.

◆ Redundance mezi pixely

- Pomocí lineárních integrálních transformací obrazu, např. Fourierovou, kosinovou či vlnkovou transformací.
- Prediktivní komprese.
- Úsporné algoritmy generování obrazu, např. fraktální.

◆ Irelevance z hlediska vnímání člověkem

- Nezobrazit např. všechny jasové úrovně nebo vysoké frekvence.

Rozdělení metod komprese obrazů

1. Segmentace objektů v obraze, tj. s interpretací dat.

- ◆ Metody jsou závislé na sémantice dat.
- ◆ Dosahuje se nejvyšších kompresních poměrů.
- ◆ Není možná zpětná rekonstrukce výchozího obrazu.

2. Odstranění redundantní a irelevantní informace, tj. bez interpretace dat.

- ◆ Lze použít na libovolná obrazová data.
- ◆ Využívá se statistických nadbytečností v obraze (sekvenci obrazů).

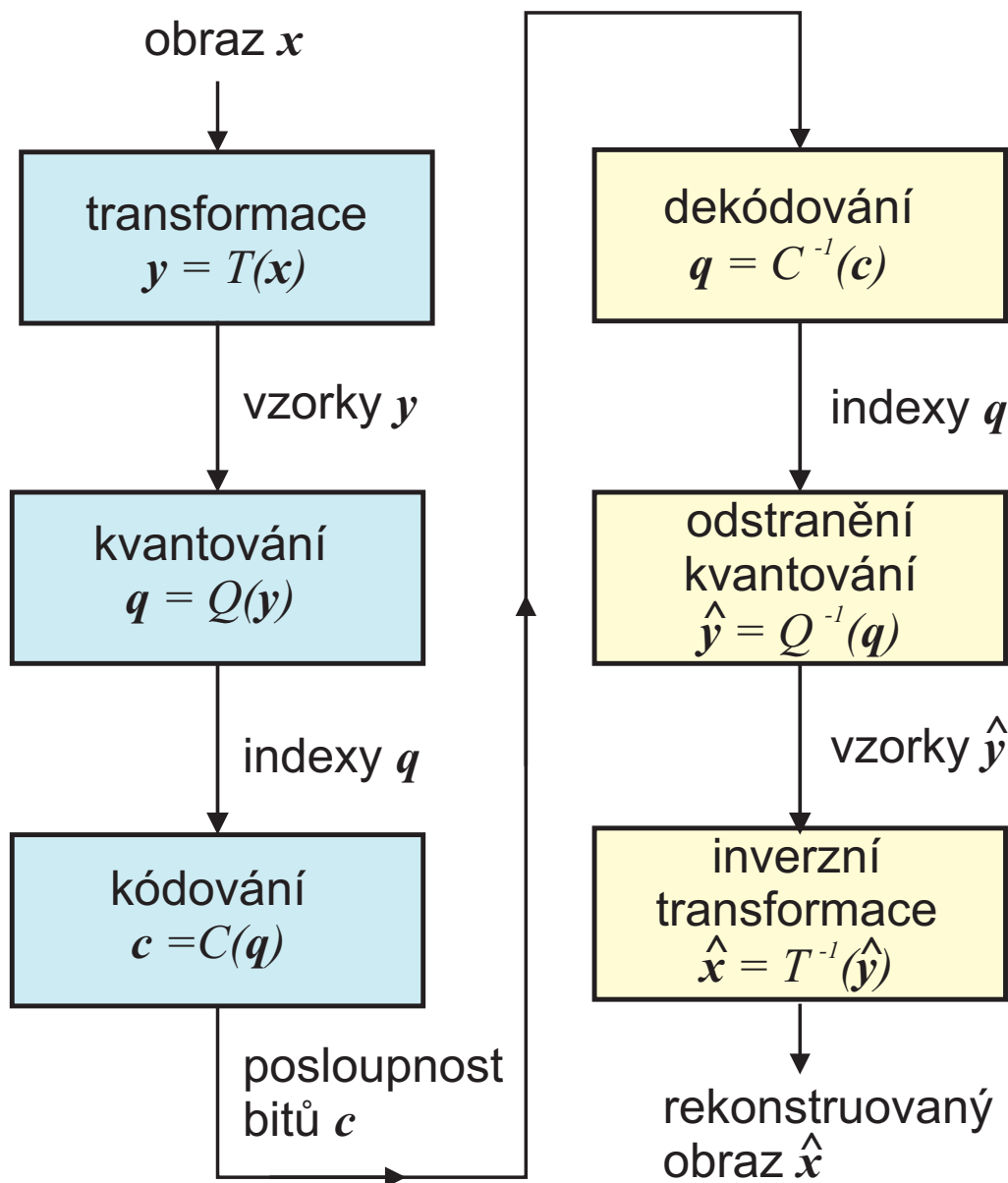
Redundance versus irrelevance

Dvě velké třídy používaných postupů:

1. **Bezeztrátové metody**, odstraňují redundanci.
  - ◆ Odstraňují pouze statistickou nadbytečnost.
  - ◆ Umožňují úplnou rekonstrukci výchozího signálu.
2. **Ztrátové metody**, odstraňují irelevantní informaci.
  - ◆ Nevratně odstraňují část informace, která má v daném kontextu malý význam (např. vysoké frekvence, jasové detaily nepostřehnutelné lidským okem).
  - ◆ Umožňují pouze částečnou rekonstrukci výchozího signálu.

Kompresa obrazu a jeho rekonstrukce

- ◆ Transformace T odstraňuje redundanci a je obvykle invertovatelná.
Např.: kosínová transformace, kódování úseky řádků (RLE).
- ◆ Kvantování Q odstraňuje irelevanci a není invertovatelné.
Např.: Zanedbání koeficientů kosínové transformace odpovídajících vysokým frekvencím.
- ◆ Kódování C a dekódování C^{-1} je invertovatelné a bezztrátové.

Huffmanovo kódování, z roku 1952

- ◆ Vstup: symboly s pravděpodobností jejich výskytu; zpráva.
- ◆ Výstup: optimálně zakódovaná zpráva.
- ◆ Postup: podle pravděpodobností výskytu symbolů se zdola nahoru se vytváří binární (Huffmanův) strom. Tento strom potom slouží ke generování zakódované zprávy.
- ◆ Prefixový kód, tj. žádné kódové slovo nemůže být prefixem žádného jiného kódového slova. Umožňuje dekodování, aniž by se znala délka jednotlivých slov.
- ◆ Celočíselný počet bitů na symbol.
- ◆ Nechť b je průměrný počet bitů na symbol. Potom průměrná délka kódového slova je L ,

$$H(b) \leq L \leq H(b) + 1$$

Huffmanovo kódování, příklad

Vstup: zprávy obsahují osm symbolů s pravděpodobnostmi výskytu

s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7
0.12	0.26	0.3	0.15	0.1	0.03	0.02	0.02

$$s_2 = 2 \quad \underline{0.3}$$

$$s_1 = 1 \quad \underline{0.26}$$

$$s_3 = 3 \quad \underline{0.15}$$

$$s_0 = 0 \quad \underline{0.12}$$

$$s_4 = 4 \quad \underline{0.1}$$

$$s_5 = 5 \quad \underline{0.03}$$

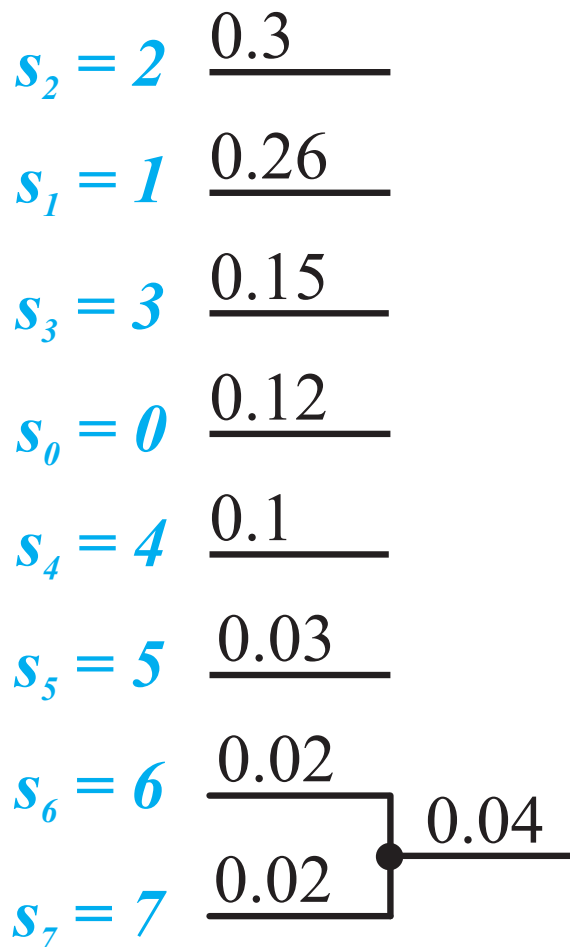
$$s_6 = 6 \quad \underline{0.02}$$

$$s_7 = 7 \quad \underline{0.02}$$

Huffmanovo kódování, příklad

Vstup: zprávy obsahují osm symbolů s pravděpodobnostmi výskytu

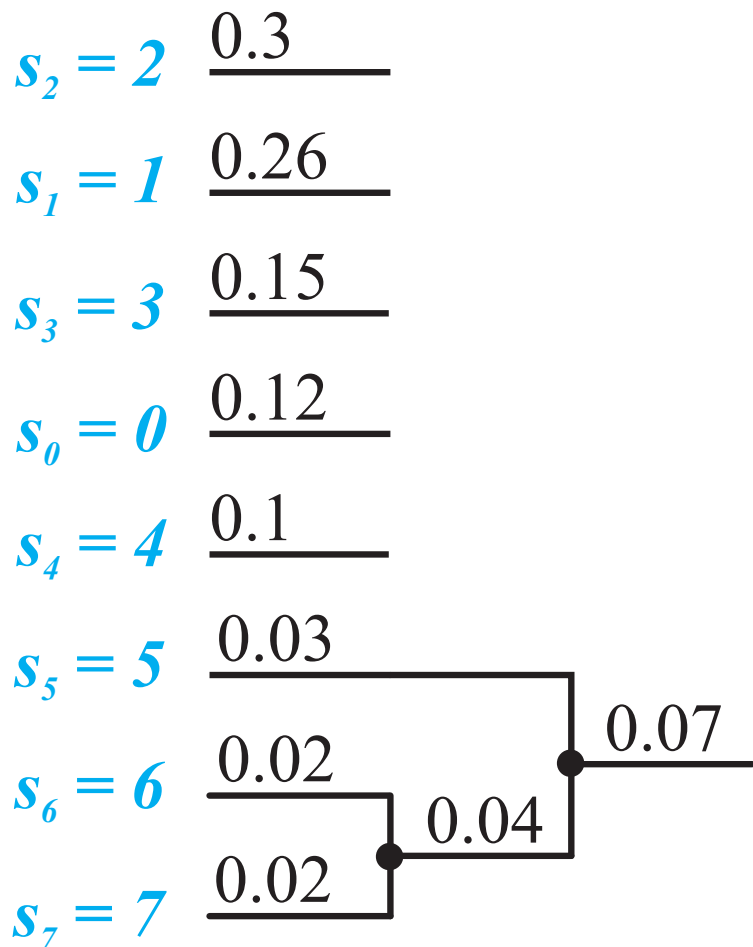
s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7
0.12	0.26	0.3	0.15	0.1	0.03	0.02	0.02

Huffmanovo kódování, příklad

Vstup: zprávy obsahují osm symbolů s pravděpodobnostmi výskytu

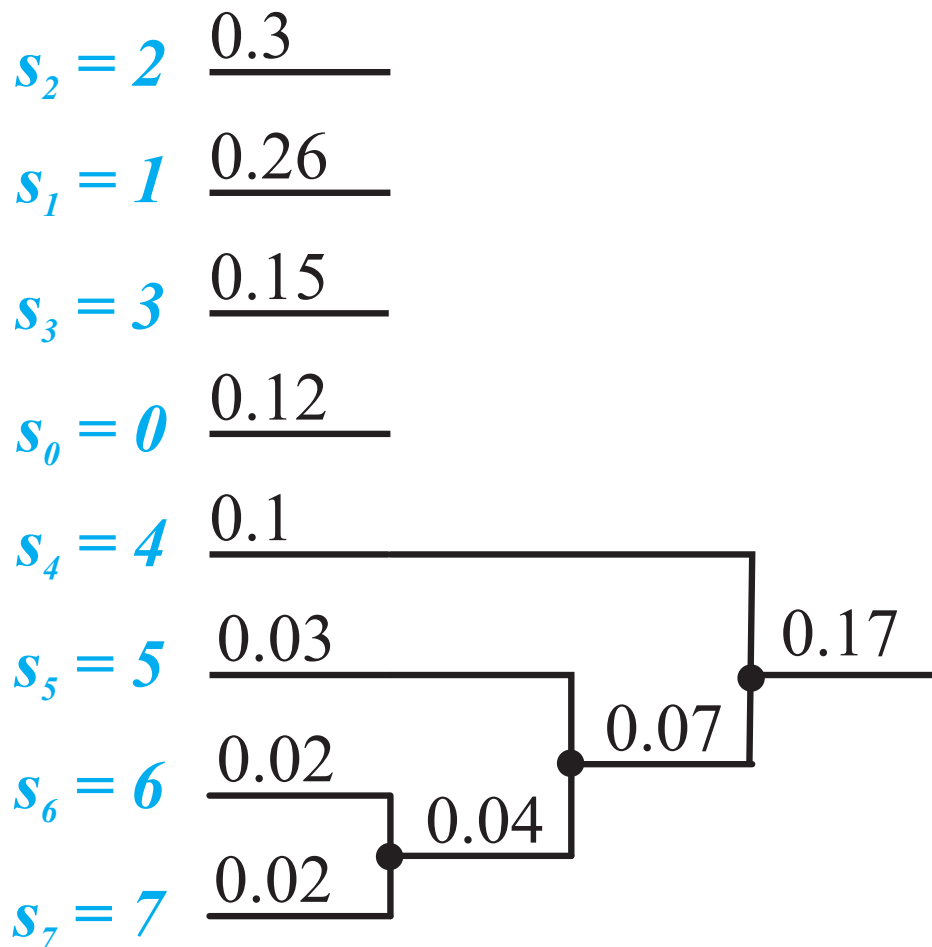
s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7
0.12	0.26	0.3	0.15	0.1	0.03	0.02	0.02

Huffmanovo kódování, příklad

Vstup: zprávy obsahují osm symbolů s pravděpodobnostmi výskytu

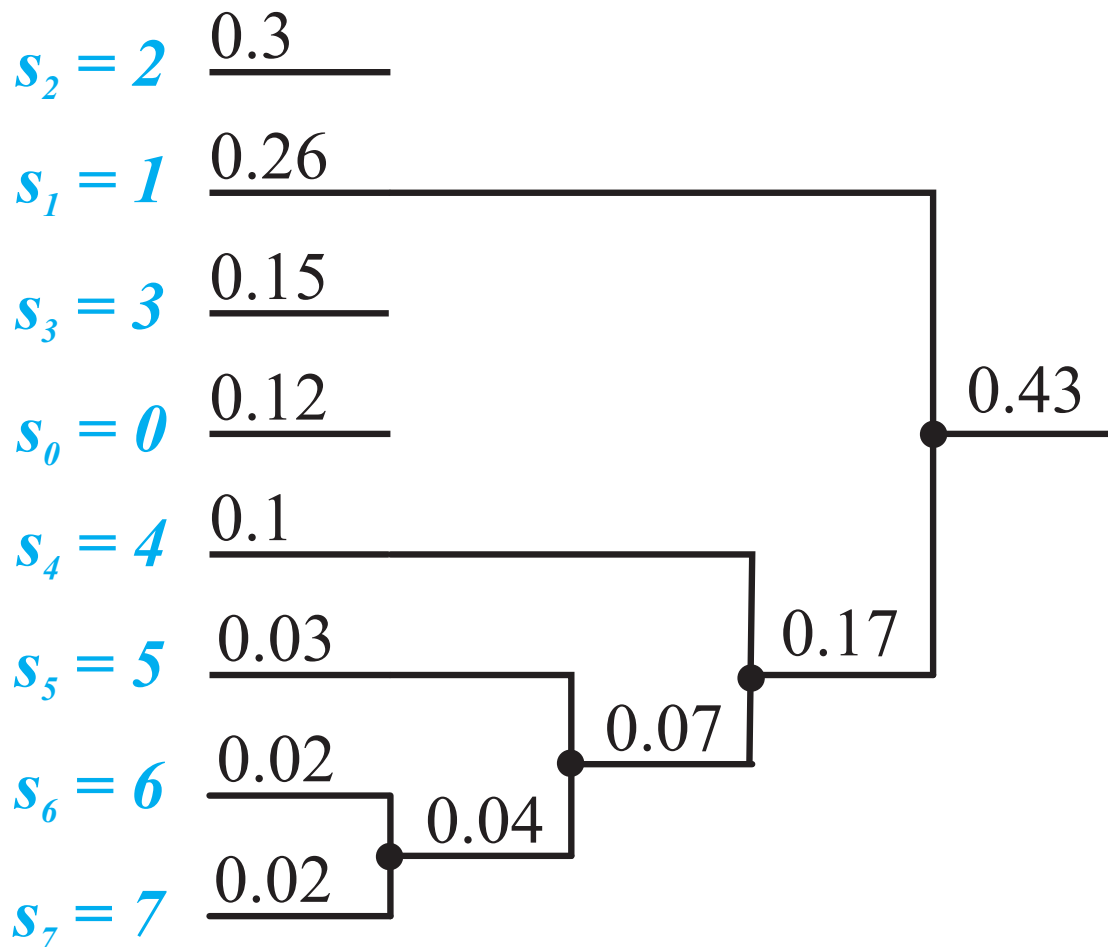
s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7
0.12	0.26	0.3	0.15	0.1	0.03	0.02	0.02

Huffmanovo kódování, příklad

Vstup: zprávy obsahují osm symbolů s pravděpodobnostmi výskytu

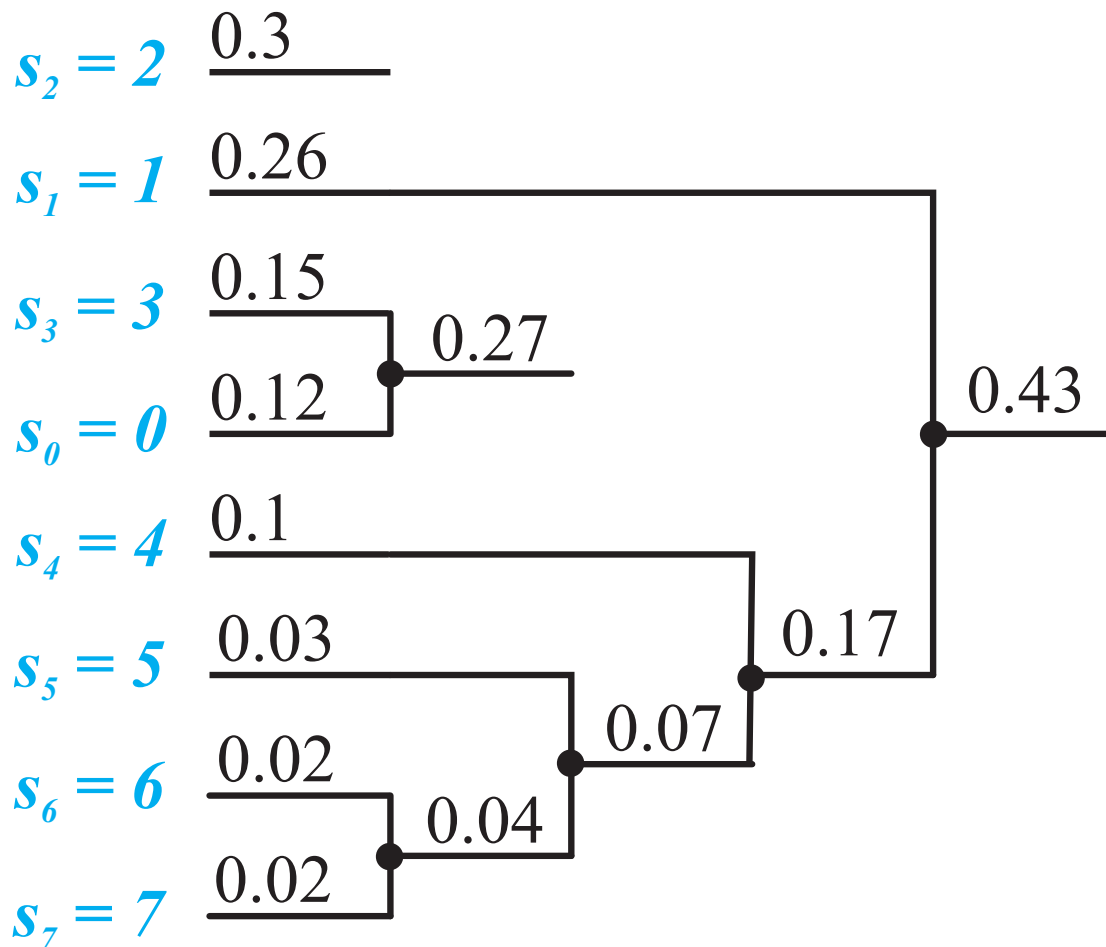
s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7
0.12	0.26	0.3	0.15	0.1	0.03	0.02	0.02

Huffmanovo kódování, příklad

Vstup: zprávy obsahují osm symbolů s pravděpodobnostmi výskytu

s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7
0.12	0.26	0.3	0.15	0.1	0.03	0.02	0.02

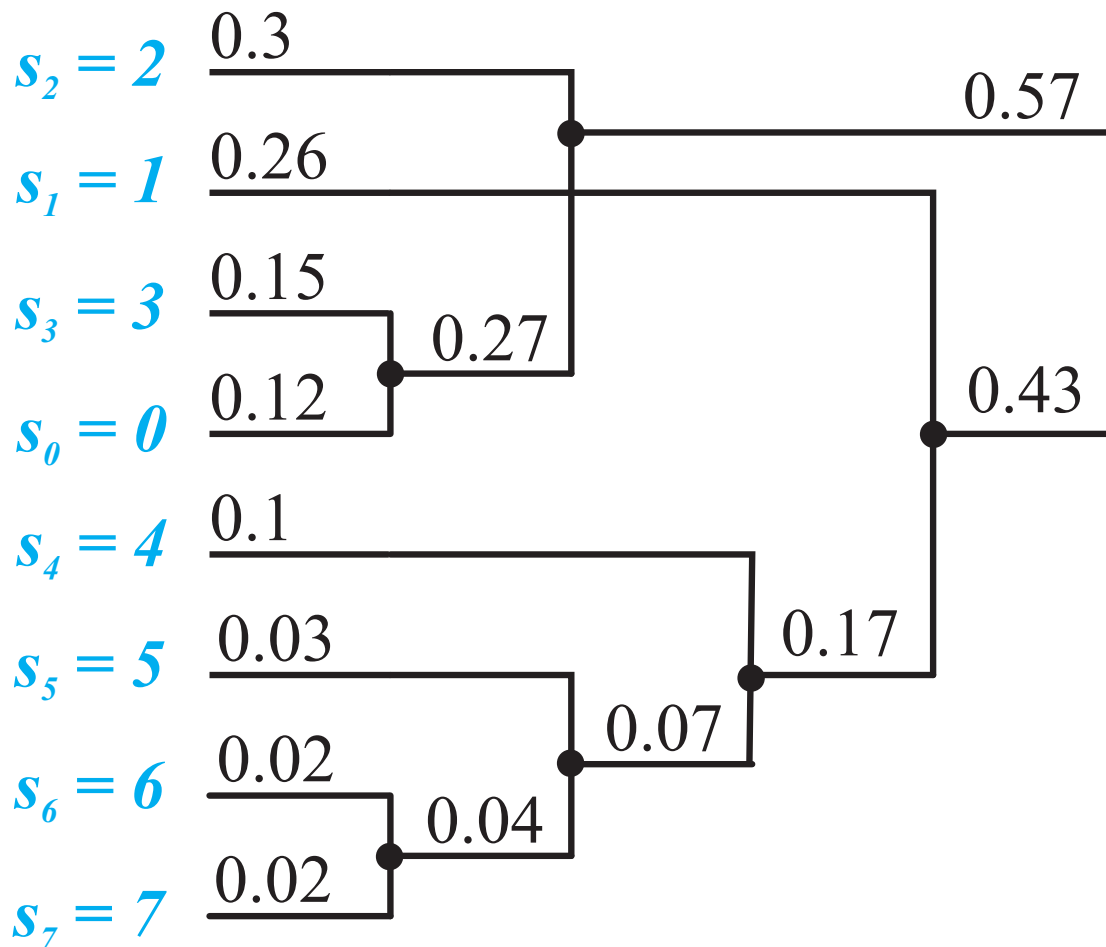

Huffmanovo kódování, příklad

Vstup: zprávy obsahují osm symbolů s pravděpodobnostmi výskytu

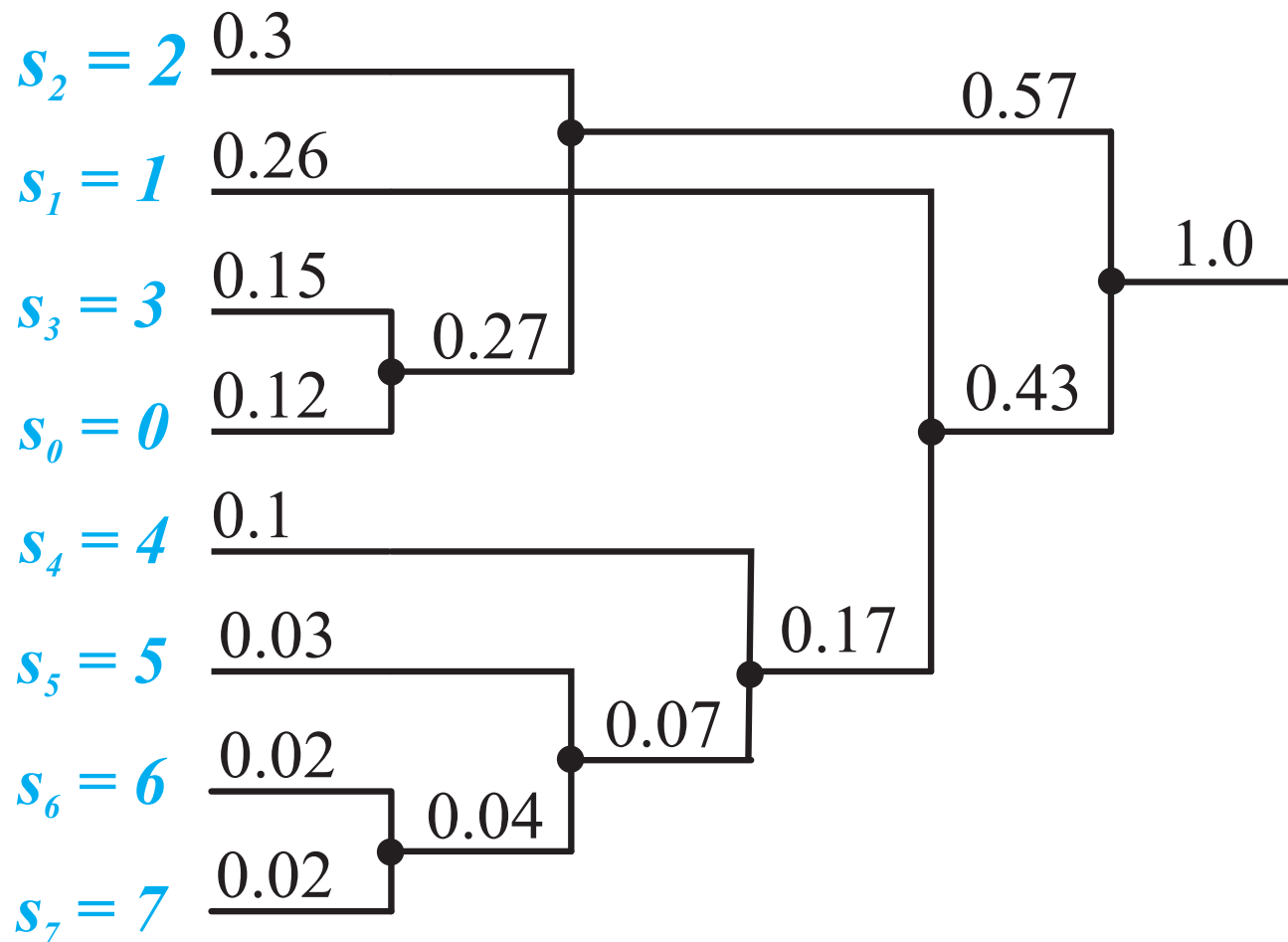
s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7
0.12	0.26	0.3	0.15	0.1	0.03	0.02	0.02

Huffmanovo kódování, příklad

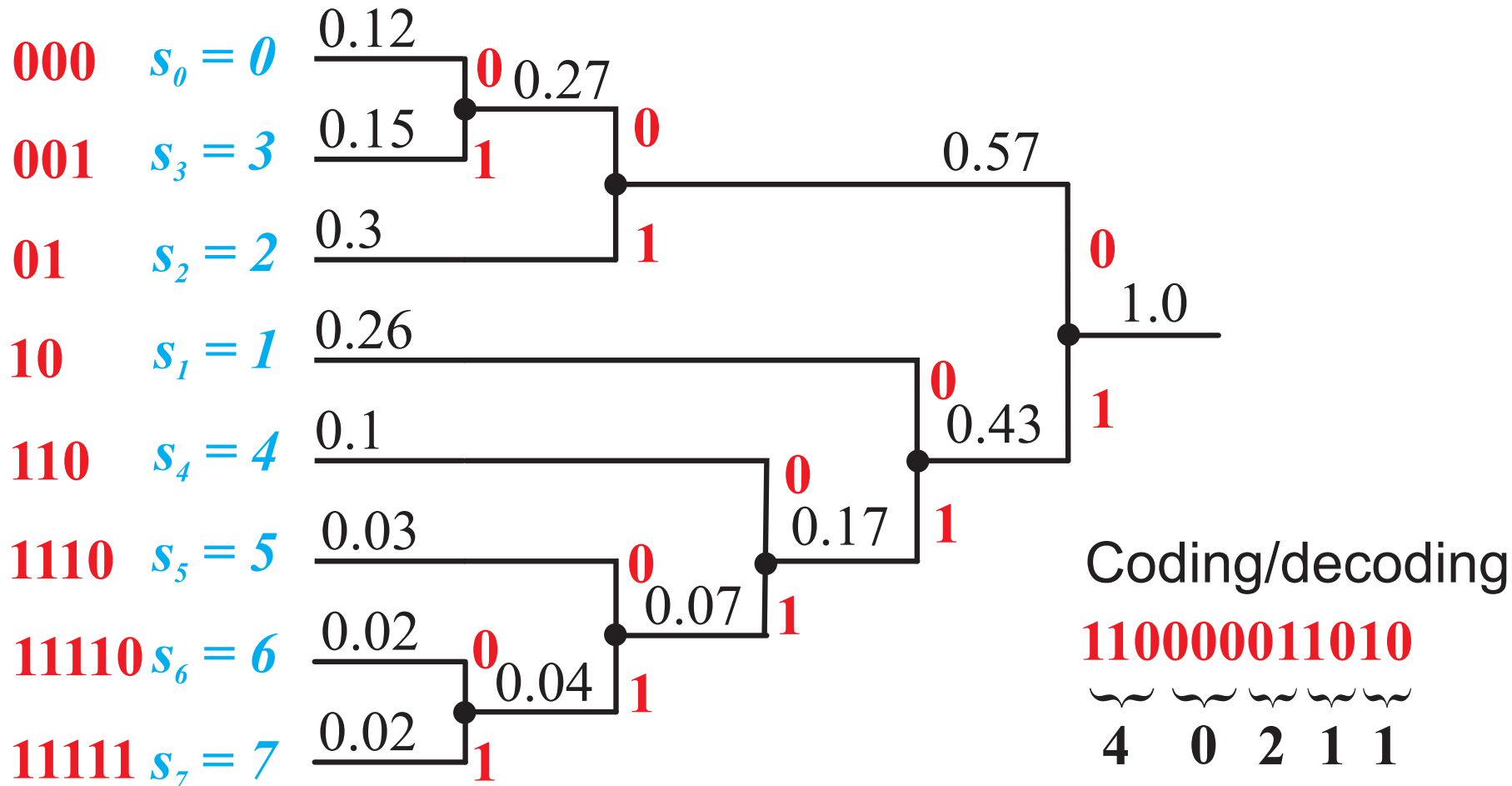
Vstup: zprávy obsahují osm symbolů s pravděpodobnostmi výskytu

s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7
0.12	0.26	0.3	0.15	0.1	0.03	0.02	0.02

Huffmanovo kódování, příklad přeuspořádání stromu

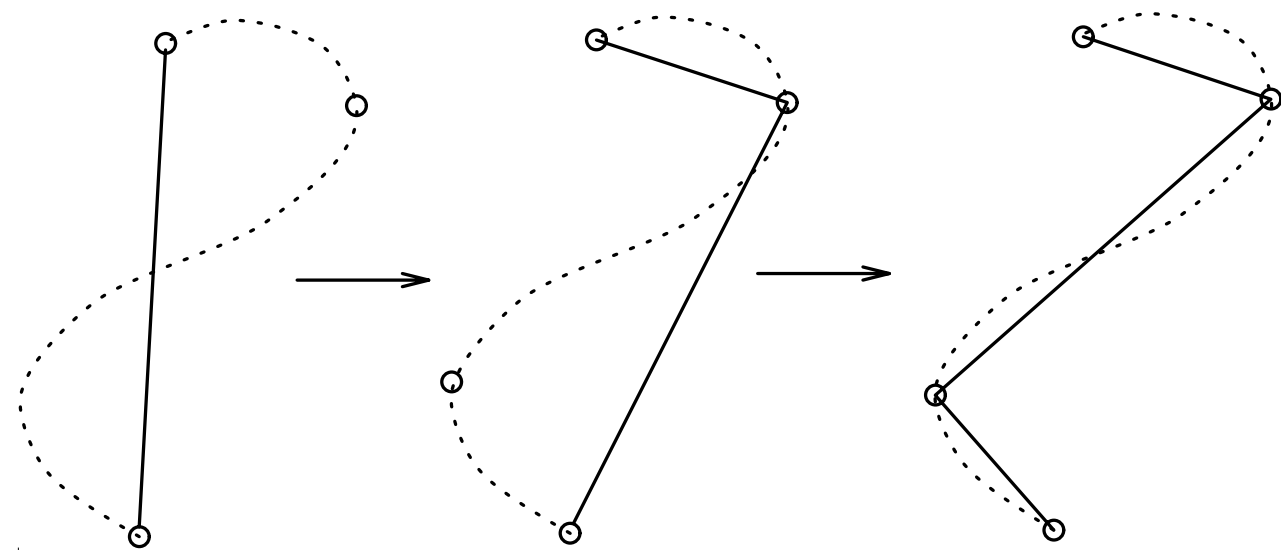
- ◆ Důvod: aby se větve stromu nekřížily.
- ◆ Kódování: u větvení stromu 0, 1.

Kódování segmentovaných dat (1)

Kódování hranic oblastí

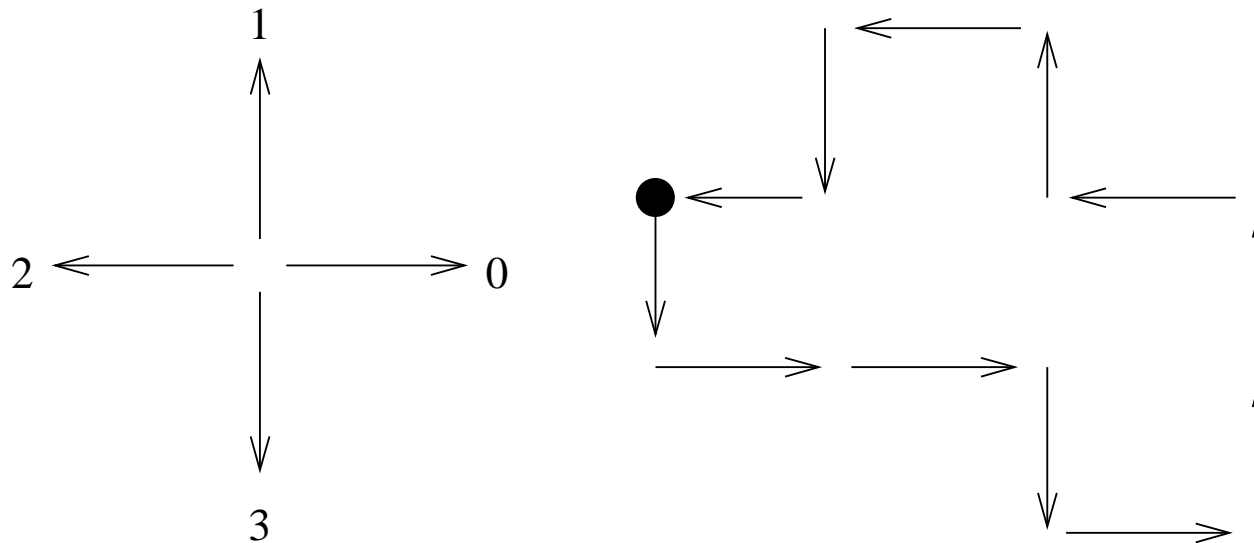
Polygonální aproximace hranice

Kódování segmentovaných dat (2)

Kódování hranic oblastí

Řetězový (též Freemanův, 1961) kód, 4-okolí

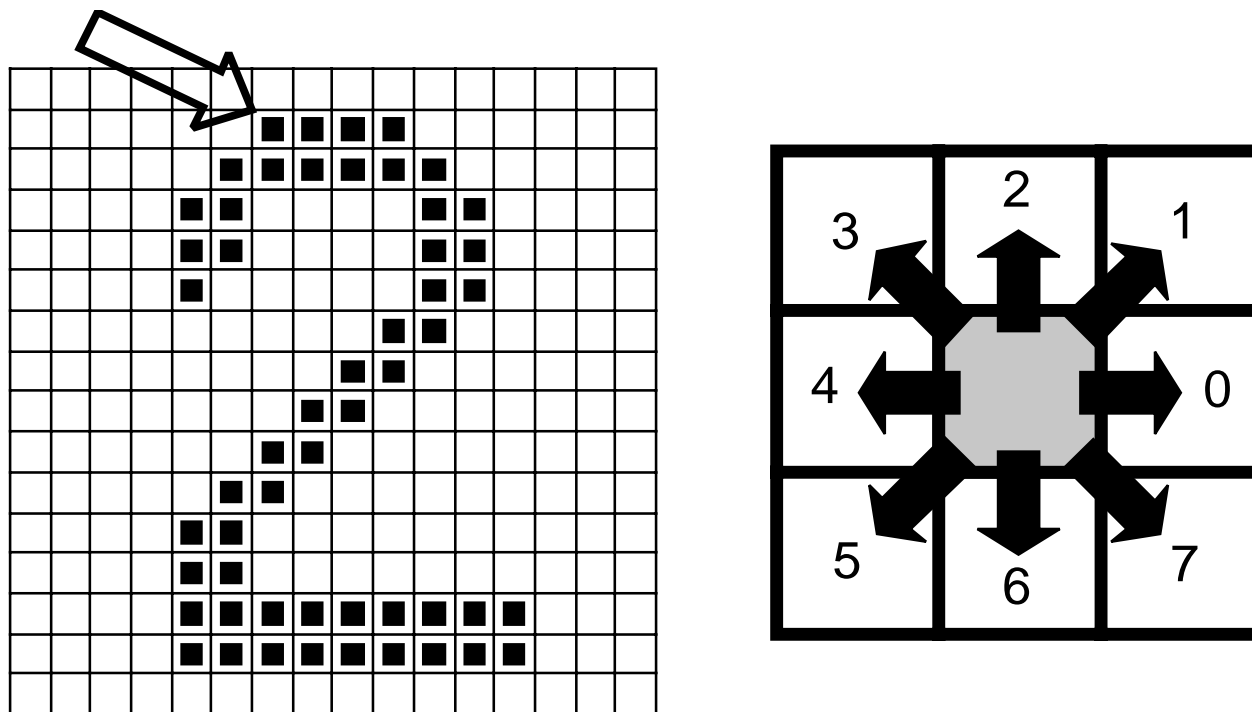
Řetězový kód: 3, 0, 0, 3, 0, 1, 1, 2, 1, 2, 3, 2.

Derivace kódu: 1, 0, 3, 1, 1, 0, 1, 3, 1, 1, 3, 1.

Kódování segmentovaných dat (3)

Kódování hranic oblastí

Řetězový (též Freemanův) kód, 8-okolí

Kód: 000776655555660000000644444444222111112234445652211

Kódování segmentovaných dat (4)

Kódování oblastí

Kódování úseky řádků (angl. Run Length Encoding, RLE)

	0	1	2	3	4	5	6
0							
1		■			■		
2		■	■	■	■		
3							
4							
5			■	■		■	
6							

Kódem je seznam seznamů. Každý seznam popisuje situaci v jednom řádku. Používá FAX (CCITT Group 3).

((11144)(214)(52355))

Teorie informace a redundance

Entropie ve fyzice je měrou energie soustavy, která není k dispozici k vykonání práce. Jelikož práci lze získat “z řádu soustavy”, je entropie měrou neuspořádanosti soustavy. Souvisí s druhou termodynamickou větou.

Pojem zavedl v roce 1850 německý fyzik Rudolf Clausius (1822-1888, jeden ze zakladatelů termodynamiky).

Entropie v teorii informace, Claude Shannon, 1948

$$H_e = - \sum_i p_i \log_2 p_i \quad [\text{bitů}],$$

kde p_i je pravděpodobnost i -tého symbolu ve zprávě.

Entropie, dva příklady

Nechť jsou ve zprávě jen dva znaky a, b.

Příklad 1

$$p(\mathbf{a}) = p(\mathbf{b}) = \frac{1}{2}$$

$$H = - \left(\frac{1}{2} \log_2 \frac{1}{2} + \frac{1}{2} \log_2 \frac{1}{2} \right) = \left(\frac{1}{2} \cdot 1 + \frac{1}{2} \cdot 1 \right) = 1$$

Příklad 2

$$p(\mathbf{a}) = 0,99; p(\mathbf{b}) = 0,01$$

$$\begin{aligned} H &= - (0,99 \log_2 0,99 + 0,01 \log_2 0,01) \\ &= - (0,99 \cdot (-0,0145) + 0,01 \cdot (-6,6439)) \\ &= 0,0144 + 0,0664 = 0,0808 \end{aligned}$$

Entropie pro šedotónový obraz

Nechť obraz má G jasových úrovní, $k = 0 \dots G - 1$ s pravděpodobnostmi $P(k)$.

Entropie $H_e = - \sum_k P(k) \log_2 P(k)$ [bitů] ,

Nechť b je nejmenší počet bitů, kterým lze reprezentovat počet kvantizačních úrovní.

Informační redundance $r = b - H_e$.

Odhad entropie z histogramu obrazu

Nechť $h(k)$, $0 \leq k \leq 2^b - 1$ a M , N jsou rozměry obrazu.

$$\text{Odhad pravděpodobnosti } \hat{P} = \frac{h(k)}{M N}.$$

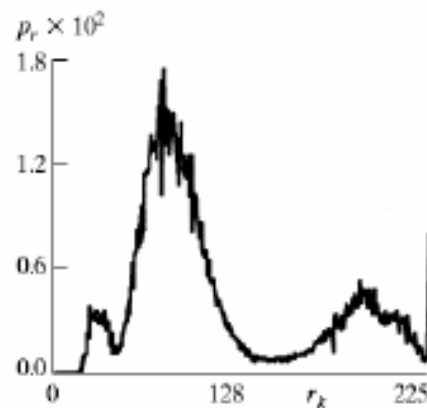
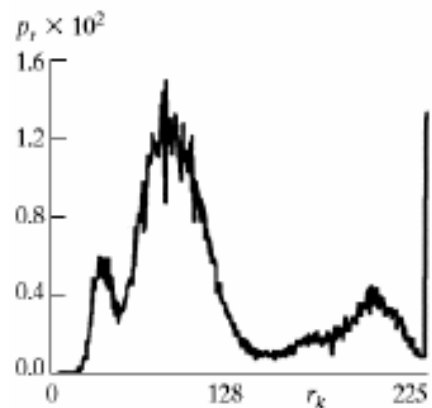
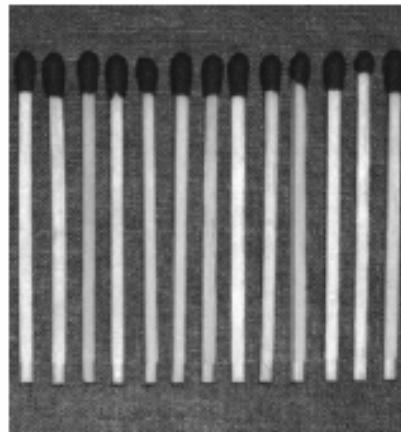
$$\text{Odhad entropie } \hat{H}_e = - \sum_k^{2^b-1} \hat{P}(k) \log_2 \hat{P}(k) \quad [\text{bitů}]$$

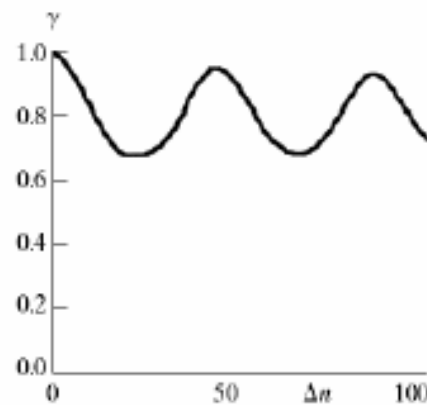
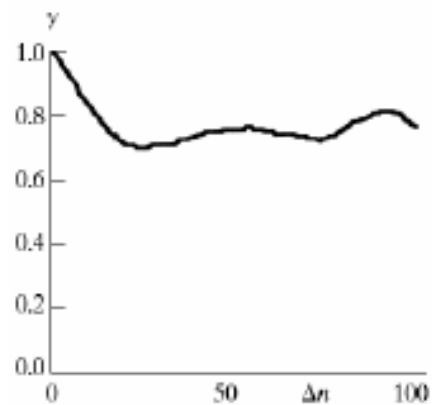
Poznámka:

Odhad entropie je příliš optimistický. Ve skutečnosti je entropie nižší, protože mezi jasy jednotlivých pixelů obrazu existují statistické závislosti.

Ilustrace redundance mezi pixely

Histogram

Normalizovaná autokorelace

Tři definice kompresního poměru

1. Na základě **redundance** (měřené entropií) $K = \frac{b}{\hat{H}_e}$

2. Na základě **úspory paměti**

$$\kappa = \frac{n_1}{n_2} = \frac{\text{délka zprávy před kompresí}}{\text{délka zprávy po kompresi}}$$

3. **Relativní úspora paměti** $R = 1 - \frac{1}{\kappa}$

Příklad 1: $n_1 = n_2 \Rightarrow \kappa = 1, R = 0$.

Příklad 2: $n_1 : n_2 = 10 : 1 \Rightarrow \kappa = 10, R = 0,9 = 90\%$.

Měření ztrátovosti komprese

Nechť $u_1, \dots, u_n$ je výchozí posloupnost a $u'_1, \dots, u'_n$ ztrátově komprimovaná posloupnost

- ◆ Středně kvadratická chyba (Mean Square Error, MSE)

$$\text{MSE} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (u_i - u'_i)^2$$

- ◆ Poměr signálu k šumu (Signal to noise ration, SNR)

$$\text{SNR} = 10 \log_{10} \frac{P^2}{\text{MSE}^2} [\text{dB}],$$

kde P je interval hodnot vstupní posloupnosti,

$$P = \max\{u_1, \dots, u_n\} - \min\{u_1, \dots, u_n\}.$$

Měření ztrátovosti komprese (2)

- ◆ Špičkový poměr signálu k šumu (peak-signal to noise ration, PSNR)

$$\text{PSNR} = 10 \log_{10} \frac{M^2}{\text{MSE}^2},$$

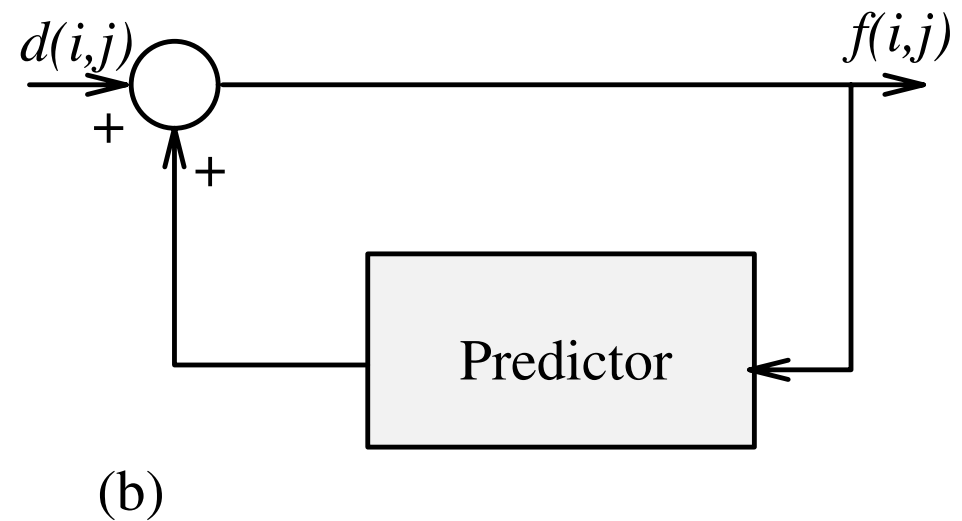
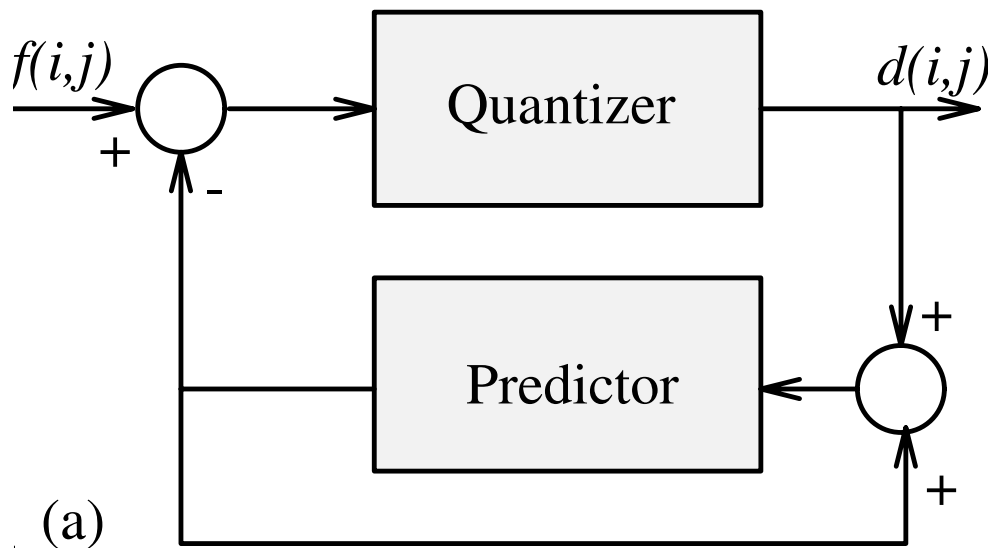
kde M je maximální interval hodnot vstupní posloupnosti, tj. 256 pro osmibitový vstup a 65356 pro šestnáctibitový vstup.

V praxi se používá zejména SNR a PSNR. Výraz MSE slouží jako pomocný pro jejich definici.

Prediktivní komprese – myšlenka

- ◆ Najít matematický model, který dokáže predikovat na základě předchozích hodnot další hodnotu.
- ◆ Přenášet pouze rozdíl mezi skutečnou a predikovanou hodnotou.
- ◆ Ke kompresi dochází, protože rozdílová data mají menší statistickou variaci (např. rozptyl) než původní data.

Digitální pulsně kódová modulace (1)

- ◆ Mějme obraz $f(i, j)$. Odhadněme statistické závislosti v obraze pomocí autokorelační funkce $R(i, j, k, l) = \mathcal{E}(f(i, j) f(k, l)) = f f^\top$.
- ◆ Hledáme matematický model prediktoru $\hat{f}(i, j)$.
- ◆ Rozdíl $d(i, j) = \hat{f}(i, j) - f(i, j)$.
- ◆ Předpokládejme např. lineární prediktor 3. řádu

$$\hat{f}(i, j) = a_1 f(i, j - 1) + a_2 f(i - 1, j - 1) + a_3 f(i - 1, j) ,$$

kde a_1, a_2, a_3 jsou parametry prediktivního modelu.

$f(i, j-1)$	$f(i, j)$
$f(i-1, j-1)$	$f(i-1, j)$

Digitální pulsně kódová modulace (2)

- ◆ Jak se odhadnou parametry prediktivního modelu a_1, a_2, a_3 ?
- ◆ Vyřešením statistické optimalizační úlohy. Předpokládá se stacionární náhodný proces f s nulovou střední hodnotou.

$$e = \mathcal{E} \left([\tilde{f}(i, j) - f(i, j)]^2 \right) .$$

a prediktor třetího řádu

$$a_1 R(0, 0) + a_2 R(0, 1) + a_3 R(1, 1) = R(1, 0)$$

$$a_1 R(0, 1) + a_2 R(0, 0) + a_3 R(1, 0) = R(1, 1)$$

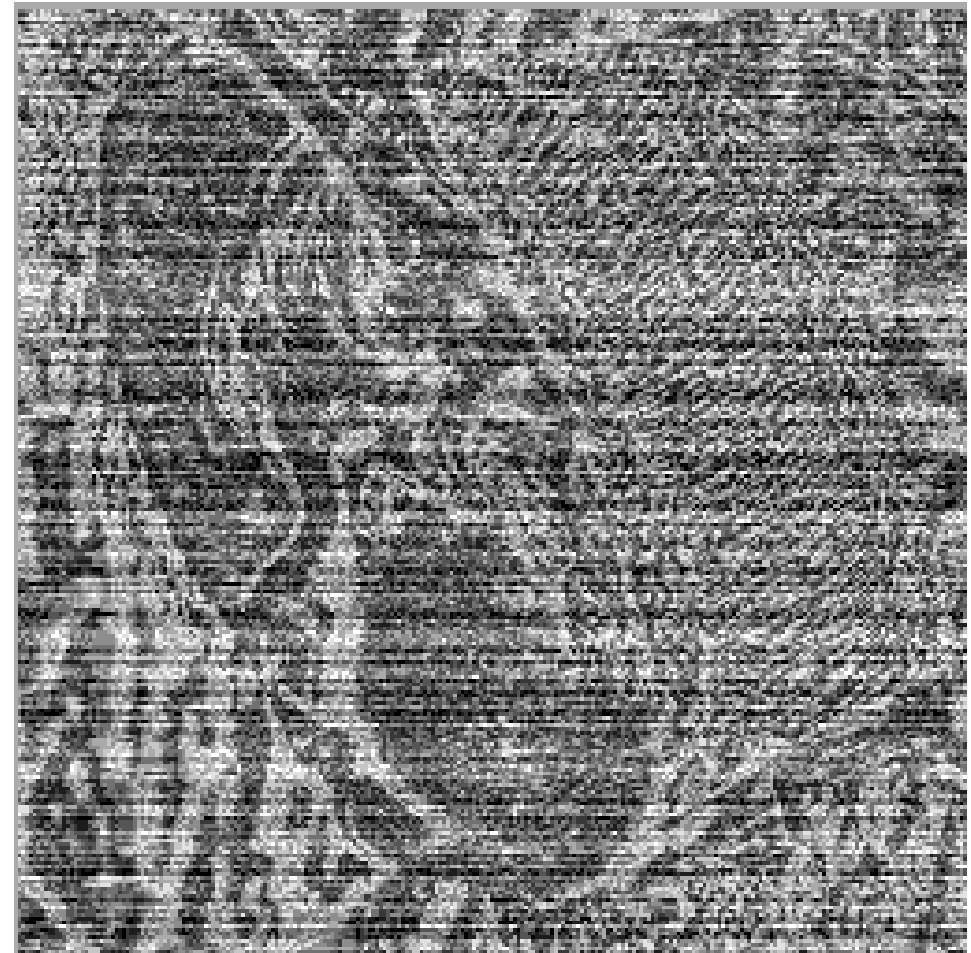
$$a_1 R(1, 1) + a_2 R(1, 0) + a_3 R(0, 0) = R(0, 1)$$

kde $R(m, n)$ je autokorelační funkce speciálního tvaru
 $R(\alpha, \beta) = R(0, 0) \exp(-c_1\alpha - c_2\beta)$.

DPCM – Příklad, $K = 3.8$

Po rekonstrukci $K = 3.8$.

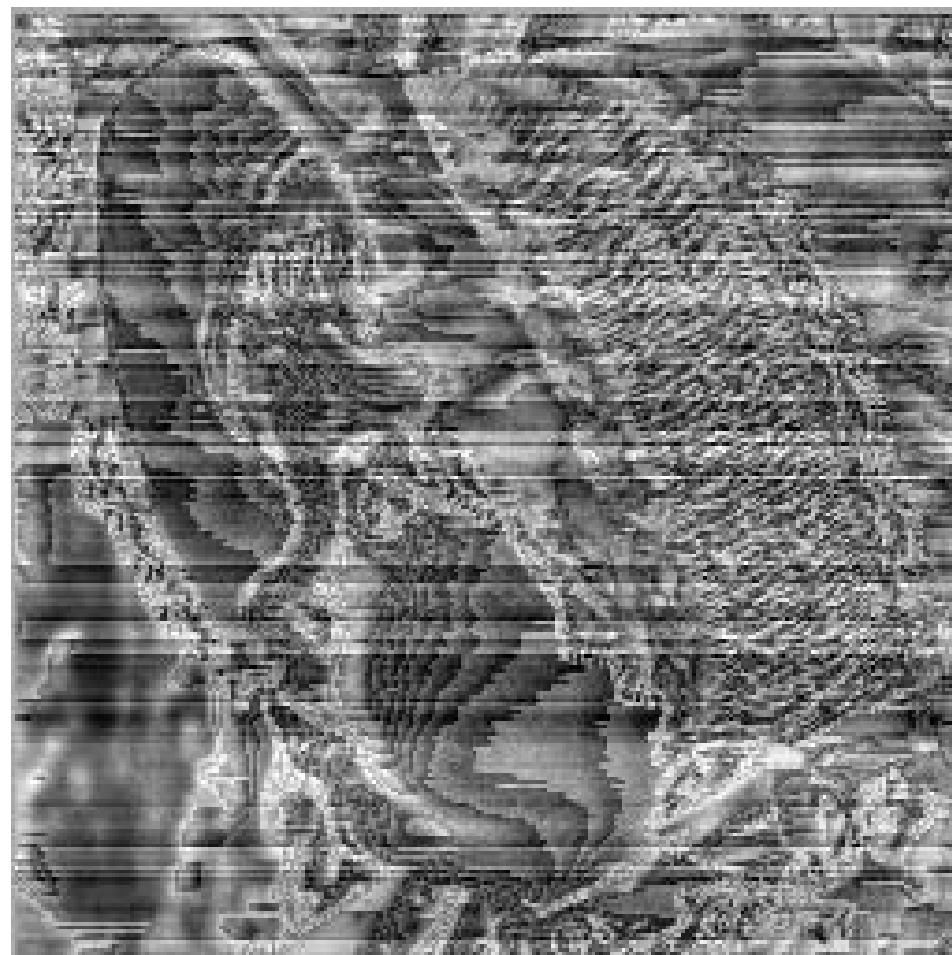

Rozdílový snímek.

DPCM – Příklad, $K = 6.2$

Po rekonstrukci $K = 6.2$.

Rozdílový snímek.

JPEG, úvod

- ◆ Joint Photographic Expert Group. Standartizováno v roce 1992.
- ◆ Používá se na šedotónové i barevné obrázky. Barevné se nejdříve převedou z barevného prostoru RGB do prostoru YUV, kde lze UV matice reprezentovat v polovičním rozlišení než matici Y ($\approx$ intenzita).
- ◆ Existuje jako ztrátová i bezztrátová komprese.
- ◆ První generace (.jpg) z 1992 používá DCT (diskrétní kosínovou transformaci) pro odstranění redundance a irelevance. Pro optimální kódování se použije převod koeficientů DCT do 1D vektoru, kódování úseky řádků a symboly kóduje Huffmanovým kódováním.
- ◆ Druhá generace JPEG2000 (.jp2) z roku 2000 odstraňuje redundanci a irelevanci pomocí vlnkové transformace. Potom kóduje v jednotlivých bitových rovinách a symboly kóduje aritmetickým kódováním.

Proč JPEG zvolilo DCT?

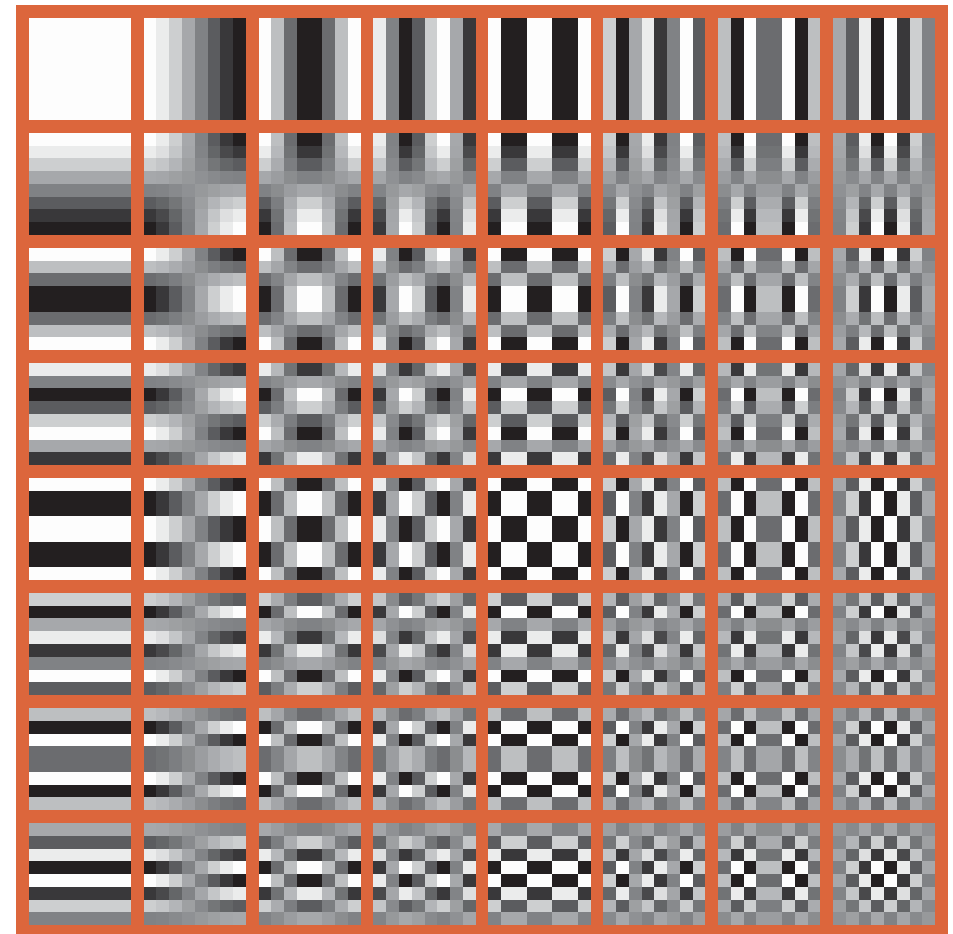
- ◆ DCT je implicitně periodická. Nejsou takové problémy s nespojitostí.
- ◆ DCT dobře aproximuje PCA (metoda hlavních směrů, Principal Component Analysis, Karhunen-Loeve rozvoj), která je optimální z hlediska středněkvadratické chyby (energie).
- ◆ Na rozdíl od PCA, DCT má pevně zvolené bázové funkce.
- ◆ Aby se ušetřil výpočetní čas, je obraz rozdělen na bloky 8×8 , které jsou komprimovány nezávisle na sobě

DCT, bázové funkce

Pevně zvolených 64 bázových funkcí.

- ◆ Každý blok obrazu 8×8 lze vyjádřit jako lineární kombinaci bázových funkcí.
- ◆ Výpočet DCT slouží k nalezení vah lineární kombinace.
- ◆ Váhy jsou prahovány. Velikost prahu ovlivňuje míru komprese, tj. volí se irelevance.

DCT2 base for [8x8] block

Příklad, kameraman

image block

image intensities

1	185	187	184	183	189	186	185	186
2	185	184	186	190	187	186	189	191
3	186	187	187	188	190	185	189	191
4	186	189	189	189	193	193	193	195
5	185	190	188	193	199	198	189	184
6	191	187	162	156	116	30	15	14
7	168	102	49	22	15	11	10	10
8	25	19	19	26	17	11	10	10
	1	2	3	4	5	6	7	8

Příklad, kameraman, DCT

image intensities

1	185	187	184	183	189	186	185	186
2	185	184	186	190	187	186	189	191
3	186	187	187	188	190	185	189	191
4	186	189	189	189	193	193	193	195
5	185	190	188	193	199	198	189	184
6	191	187	162	156	116	30	15	14
7	168	102	49	22	15	11	10	10
8	25	19	19	26	17	11	10	10
	1	2	3	4	5	6	7	8

coefficients of the DCT2

1	1117	114	10	7	19	-2	-7	2
2	459	-119	-20	-11	-16	-4	3	0
3	-267	-3	24	8	1	6	4	-1
4	50	107	-9	-1	11	-6	-7	3
5	52	-111	-22	-2	-16	-2	5	-3
6	-38	39	46	19	2	0	4	3
7	-17	39	-46	-26	8	-5	-10	2
8	30	-46	28	22	-9	2	7	-1
	1	2	3	4	5	6	7	8

Příklad, kameraman, 100 % a 50 %

100 % of most significant DCT2 coeffs

50 % of most significant DCT2 coeffs

Příklad, kameraman, 20 % a 5 %

20 % of most significant DCT2 coeffs

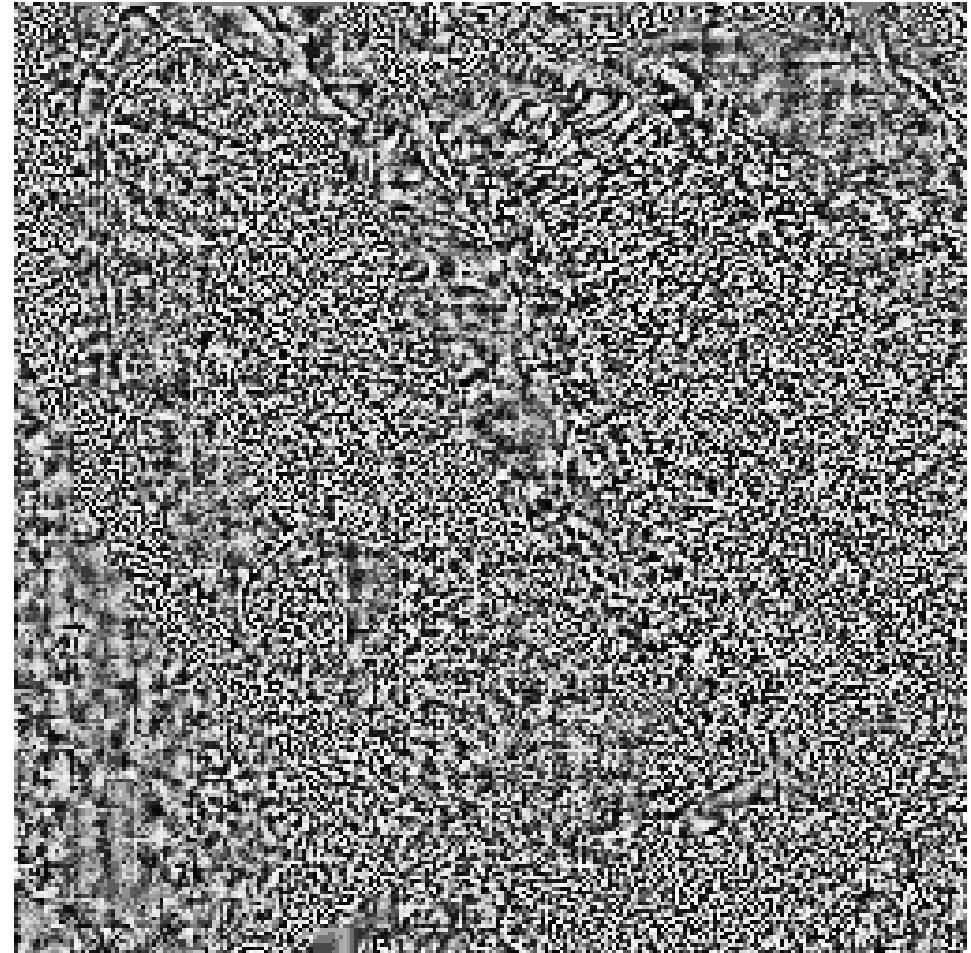
5 % of most significant DCT2 coeffs

JPEG – příklad, $K = 3.8$

Po rekonstrukci $K = 3.8$.

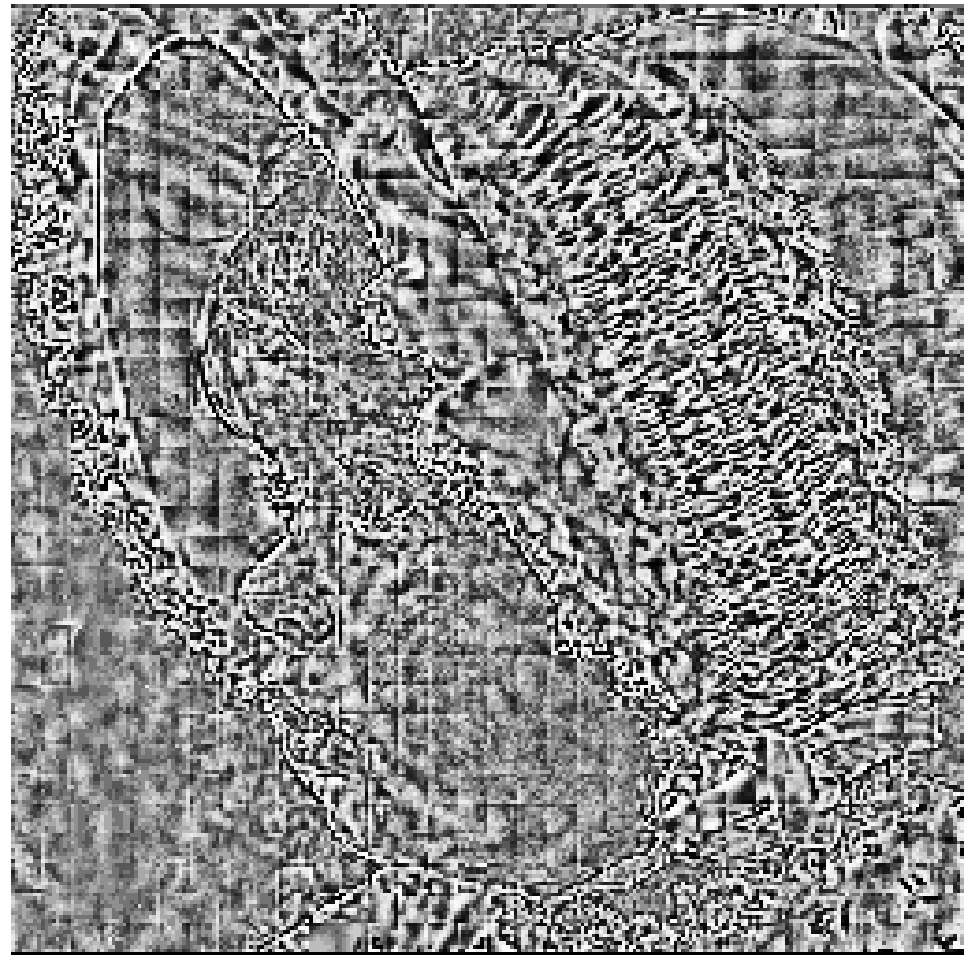

Rozdílový snímek.

JPEG – příklad, $K = 4.2$

Po rekonstrukci $K = 4.2$.

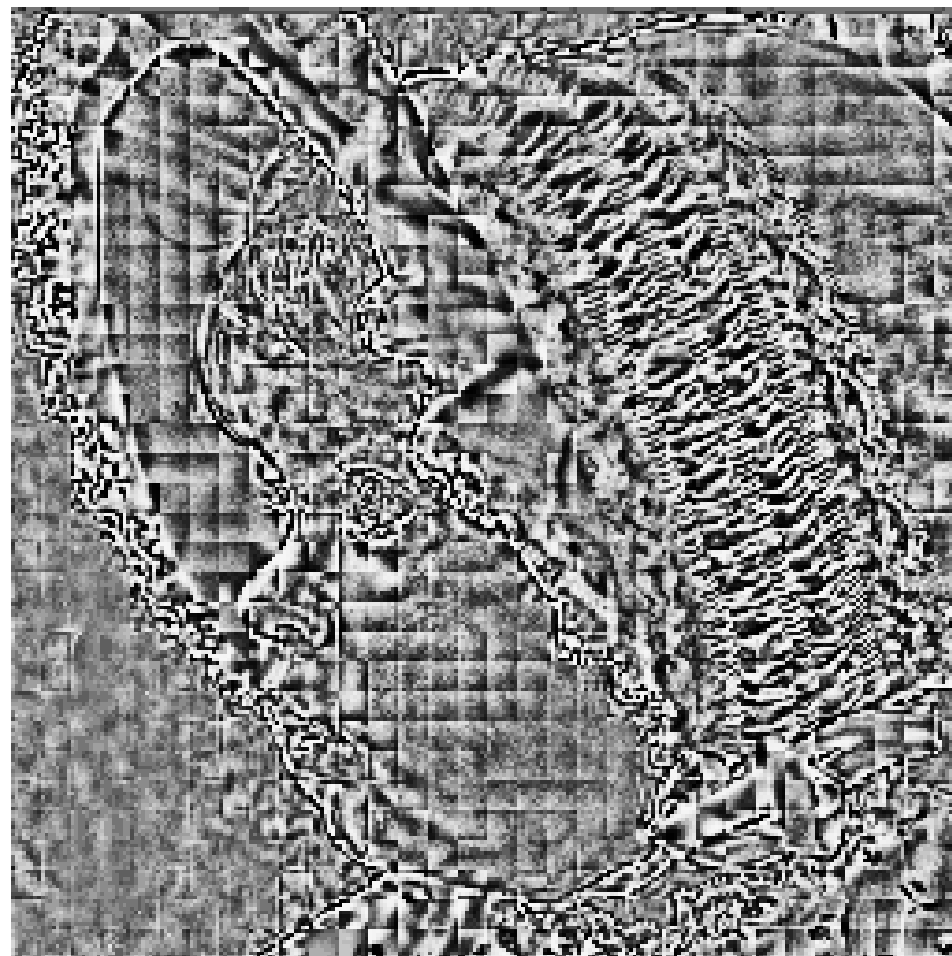

Rozdílový snímek.

JPEG – Příklad, $K = 5.6$

Po rekonstrukci $K = 5.6$.

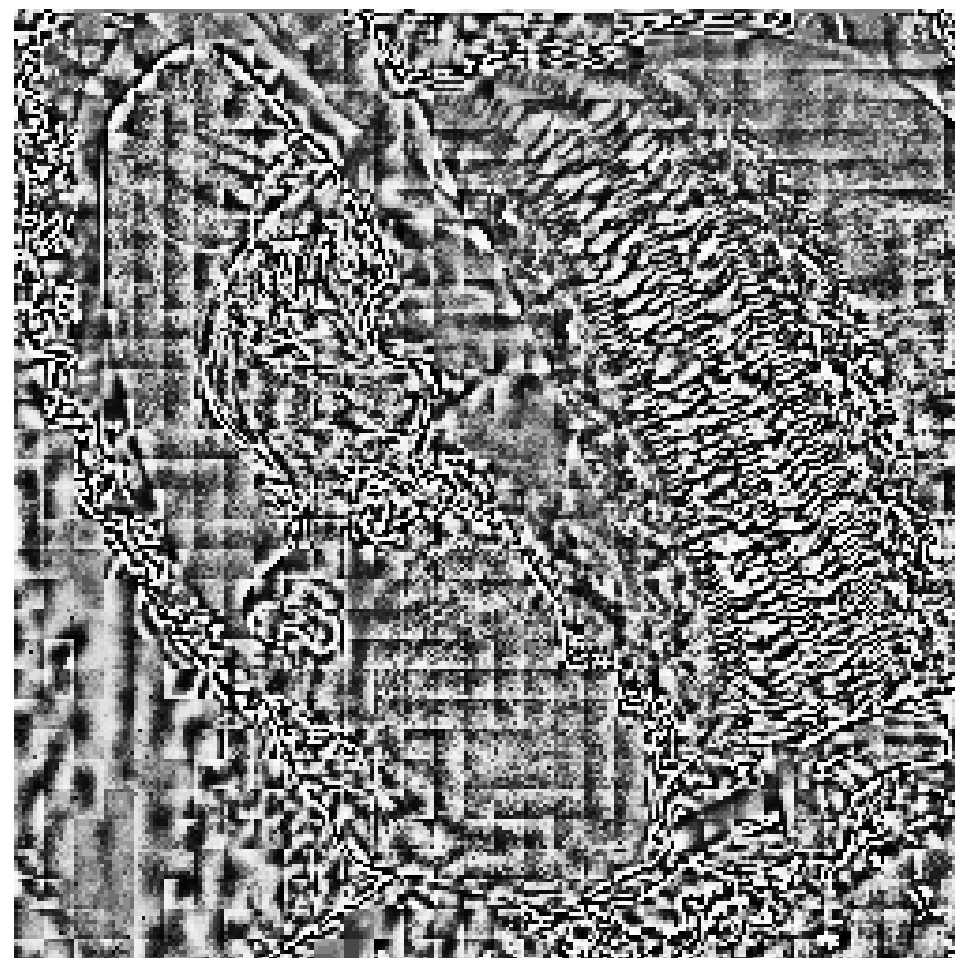

Rozdílový snímek.

JPEG – příklad, $K = 10.2$

Po rekonstrukci $K = 10.2$.

Rozdílový snímek.